

FRANCESCA BONNEMAISON, EDUCADORA DE LES NOIES DE LES CLASSES POPULARS

Amb aquest títol Albert Balcells bateja el capítol que dedica a la singular capdavantera del feminisme en un llibre on s'ocupa de vuit dones suggerents. Bonnemaïson va irradiar des d'una singular institució educadora, l'Institut de Cultura i Biblioteca Popular de la Dona, centre on les noies podien aprendre taquígrafia, mecanografia... quan un periodista per exemple era capaç, sense artefactes, de reproduir un míting fil per randa i apareixia publicat l'endemà íntegre. El coneixement donava portes obertes. El centre era la possibilitat de sortir de la feina dura de la fàbrica. Nascuda a Barcelona el 1872 es va casar, per amor, amb un advocat que faria fortuna en les files del catalanisme polític i cultural, Narcís Verdager i Callís. Vinculada al periodisme ho fa a *La Veu de Catalunya* amb traduccions de rondalles, i serà bibliotecària d'una parròquia veïna. Aquests fets són la base que li permetrà avançar en la creació del centre esmentat. El marit ho acceptava a contracor, però

culte i intel·ligent va entendre perquè la seva dona no es doblegava. Quan va quedar vídua va disposar de més llibertat.

En el llibre citat Balcells diu: «Tot va començar com una modesta obra de lectura dominical per a obreres a la parròquia de Santa Anna, a l'ombra del rector Ildefons Gatell, el febrer de 1909, cinc mesos abans de la Setmana Tràgica. Però molt ràpidament l'èxit de l'entitat obligava a cercar un local més gran i fou llogat un a la Casa de Misericòrdia, al carrer Elisabets, 12. Actualment l'ocupa el Centre d'Informació i Documentació Internacionals de Barcelona, CIDOB. A la revista *Feminal* s'hi feia, desembre de 1909: "Dintre d'aquelles rònegues parets del vell casal contigu a la Casa de Misericòrdia, s'ha fet una obra nova, bella, higiènica, somrient, elegantíssima... I si les parets són amables, més amables són encara aquelles dames meritíssimes, totes joves, simpàtiques, filles de distingides famílies barcelonines, que consagren el temps que tantes altres perden per frivoltats, a ensenyar, a aconsellar, a ajudar a l'obrer que acut a la

Biblioteca. I hi ha dibuixos, i els ensenyen idiomes i arts i indústries i els obren vitrines enjoiades de preciosos models perquè els copiïn. I posen en llurs mans els llibres que han de cultivar-los l'esperit i els donen patrons i figurins". De 320 associades l'any 1909 es va passar a 1.445 l'any següent. Segons els estatuts de 1910: "La Biblioteca Popular per la Dona té per objecte promoure la il·lustració i la cultura de la dona i barrejant l'útil amb l'agradable, oferint especialment a les obreres per mitjà dels coneixements científics, artístics i manuals el fonament del seu benestar moral i material". El 1911 van entrar donatius i un d'especial de quaranta mil pessetes de l'època. Bonnemaïson captava ajudes econòmiques entre les seves relacions de la burgesia barcelonina, i es van poder habilitar nous espais a la mateixa casa, realitzar les obres necessàries i emprendre els ensenyaments que van convertir la primitiva biblioteca en Institut de Cultura i Biblioteca Popular de la Dona, amb onze grups de quinze alumnes cada un. Amb una base en ple creixement, es va poder crear de seguida una caixa de previsió de l'atur forçós i una borsa de treball, a la qual recorrien els empresaris, confiats en el prestigi de l'Institut. Fins i tot alguns pagaren cursos per a les seves empleades com feu el propietari dels magatzems El Siglo.»

L'èxit va coronar l'esforç. Es va passar de les tres-centes associades a cinc mil! El 1930 es tornen a duplicar. La feina de preparar les noies per entrar a l'Escola de Bibliotecàries en moments en què estudiar era molt difícil va ser tan útil que com a institució ajuda a canviar la vida de moltes dones i ha de ser considerada com una peça essencial en el procés de creació d'una mentalitat liberal que considerés els drets de la dona, que no va poder accedir al vot fins al 1933 com a peça bàsica d'una nova societat en què la cultura i la il·lustració havien de ser la clau que afavorís aquest camí.

Josep M. Figueres
Historiador